

fantasme, între ilariant și șturlubatic, între surescitarea (sau excitația) bufă și fornicția pulsionilor desucheate. E un soi de coșmar grotesc, în care se infiltrează absurdul, sub măști contrariante.

Ce-i reușește, pe alocuri, lui Teodor Corban este sugestia insinuării în firesc, în firescul poate că aparent, a comédiei. A năzărelui pidosnice. A fantasmagoriei cu o față ridicolă și o alta schimonosită, sinistră. Un pas mai năstrușnic, eventual dansant, o gestică oarecum funambulescă, de contorsiuni neașteptate, o rostire în tonuri ambigue. Pericolul, aici, este al îngroșării, al neclarității, al lunecării în ieftinătatea bazacoană. Oricum, dacă propunerea regizorală e detectabilă, înseamnă că pariul nu-i de tot pierdut.

Cât despre actori, se simt bine în roluri și mi s-a spus că la repetiții s-au amuzat copios. Ei sunt, dincolo de neîmpliniri, un atu al reprezentației. „Grația” coregrafică a trușului Dan Aciobăniței, glăsurile lui suav-parșive, expresivitatea accentuată, de torsiuni scâlâmbie și sonuri croncănite, a Pușei Darie, jocul (prea) energic, cu învăluitoare undiri al Tatiane Ionesi (care, în câteva scene, amintește flagrant – cu intenție? fără intenție? – de personajul interpretat în **Exercițiu pentru soț și soție**). Foarte bună, secvența dansului în grup. Cu aplomb irumpe în scenă Doru Aftanasiu, boscorodind gutural și agitându-se de mama focului; în partea a doua, junele se cam răzgâie, colorându-și partitura estradistic, cu histrionisme care văd că îl tentează. Și Anne-Marie Chertic își strunește cu greu temperamentul – un temperament actoricesc de viguroasă fibră –, ici încercând, colo nimerind pe alături. În cele două-trei apariții, Cătălin Tudor Manea își impune vocea puternică, frumos timbrată, imprimând scenelor respective o dinamică binevenită – fiindcă există, în spectacol, o tendință de a cădea în inerție, vioiciunea devenind imagine stătătoare, ceea ce face ca ritmul ciudatei farse să lăncezească păgubitor. La premieră, am auzit, Petrică Ciubotaru a etalat o vervă de zile mari. Instinct exersat al efectului comic, farmec și cu, și fără alinturi, vervă a unei compoziții de fine echivocuri. Dar se vede că are și seri când oboseala îl ajunge. Atunci, mai survine câte un mic impas de concentrare, jocul se diluează și apar, inevitabil, micile trucuri de efect verificat. Dar, oricum, Petrică Ciubotaru rămâne un interpret dintre aceia care te încântă când îi vezi jucând și de care îți pare rău când ies din scenă.

În rest, ce să mai zic? Cu o vorbă a unui alpinist celebru: Ai reușit, continuă! Nu ai reușit, continuă! O slăbiciune a lui

Teodor Corban, actor pe care îl prețuiesc, este că, uneori, curajul nu-i prisosește și timorarea aceasta, firește, îi dăunează. Dar uite că, apucându-se de regie – să fie asta o iarbă de leac? –, el demonstrează că totuși nu-i lipsește îndrăzneala. Sigur, pentru exercițiul

regizoral mai e nevoie și de alte argumente. În sensul ăsta, în **Iarba amăgirilor** există ceva semne că Teodor Corban ar putea să continue. Dar va trebui, neapărat, să ridice ștacheta!

FLORIN FAIFER

RITUAL MAGIC... EȘUAT

MISTREȚUL CU COLȚI DE ARGINT, scenariu dramatic de **Theodor Smeu Stermin**, după balada lui **Ștefan Augustin Doinaș** ● **TEATRUL „ARLECHINO” DIN BRAȘOV** ● Data reprezentației: 4 iunie 1995 ● Regia: **Theodor Smeu Stermin** ● Scenografia: **Cristian Rusu** ● În distribuție: **Manuela Jutaru, Ion Mar, Cecilia Negru, Antonio Dumitrescu, Stanca Chelbea.**

Tânărul student în ale regiei Theodor Smeu Stermin (anul IV, clasa prof. Mihai Măniuțiu, catedra de teatru a Facultății de Litere de la Universitatea „Babeș-Bolyai” din Cluj-Napoca), încurajat, se pare, de succesul obținut cu formula de teatru stradal adoptată pentru primul său spectacol (**Golgota**) și întâlnindu-se într-un moment propice cu dorința directorului Teatrului „Arlechino” din Brașov, regizorul Liviu Steciuc, de a

diversifica activitatea acestei scene, a încercat nu dramatizarea unei poezii binecunoscute – obiect al programei analitice din licee – ci, pur și simplu, aducerea ei pe scenă ca atare. E vorba despre **Mistrețul cu colți de argint** de Ștefan Aug. Doinaș. Desigur, poemul conține și dramatism, și dialog, dar nu este o piesă de teatru. Iată de ce transpunerea lui scenică, fie și în forme neconvenționale – un ritual mai mult sau mai puțin magic, ce începe în stradă (Piața Sfatului, cu atmosferă de burg medieval, în reprezentațiile de la Brașov, parcul central, cu o atmosferă mai... cinegetică, la Festivalul „Atelier” de la Sfântu-Gheorghe) și continuă, apoi, în sala de spectacol –, e un risc asumat. Cu rezultate, însă, needificatoare pentru îndrăznețul creator care este Theodor Smeu Stermin. Spun needificatoare, pentru că, ulterior, am avut prilejul de a-i vedea și alte montări; după părerea mea, de referință în activitatea sus-numitului: **Macbeth** și **Îmblânzirea scorpiei**. Cu toate acestea, în ciuda formulei pleonastice adoptate – căci actorii,

PREMIERĂ ABSOLUTĂ

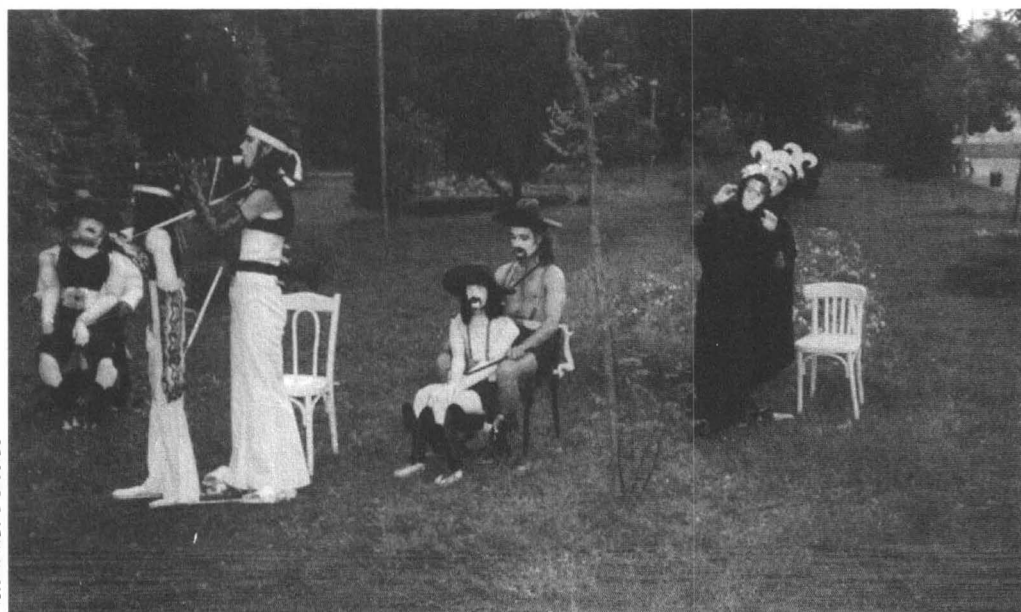

foto: Mihaela Steciuc

Moment din **Mistrețul cu colți de argint** după Șt. Aug. Doinaș la Teatrul „Arlechino” din Brașov (regia: Theodor Smeu Stermin)

dublați de păpuși identice personajelor-mască pe care le joacă, nu fac altceva decât să recite oarecum incantatoriu și cam monoton și să ilustreze, palid, ce se afirmă prin versuri -, există și aici unele semne, ce pot atrage atenția asupra faptului că regizorul este posedat de demonul insolitului. Ceea ce, trebuie să recunoaștem, nu-i chiar la îndemâna oricărui novice. E servit excelent, în această curajoasă întreprindere, de un tânăr scenograf, Cristian Rusu, inspirat în redarea parfumului medieval al tragicelor întâmplări din baladă, în special prin costumele de mare rafinament, capabile a sugera, tipologic, personajele fabuloasei întâmplări.

În accepțiune largă, mistrețul reprezintă idealul în artă și nevoia de sacrificiu întru atingerea lui. E, cumva, concepția tânărului regizor în afara acestei dominante semnificative a poemului? Doamne ferește! Atunci, de unde neîmplinirea? Ea vine, credem noi, nu din lipsa de fidelitate semantică, ci din needificarea unui suport dramatic real, care să ne arate **ce** și **cum** se întâmplă, și nu - așa cum s-a procedat - să ilustreze discursul poetic doar la nivel ritualic. Căci, oricât de sugestive ar fi costumele, oricât de potrivită ilustrația muzicală, dacă actorii nu au suficientă experiență și nici capacitatea de a exprima drama prin interpretarea versurilor, rezultatul nu poate fi decât un hibrid, o împlinire parțială, regizorului și teatrului rămânându-le doar meritul că au încercat, nu și satisfacția împlinirii.

Dedublarea personajelor - frumos și adecvat compuse, nimic de zis -, crearea unui alter-ego, sub forma unei păpuși mânuite simultan, subliniază bine, minunat chiar, ideea poemului (raportul dintre viață și artă, dintre reflectat și reflectant), dar nu poate salva spectacolul de monotonia în care el se zbate, cu folos estetic mărunț și nesemnificativ. De data aceasta, tânărul regizor ne-a propus doar un ritual magic, din păcate, eșuat; chiar dacă, încercând salvarea lui, a apelat la întruchiparea prințului din Levant în mai multe ipostaze, dintre care n-a lipsit copilăria, a cărei puritate a fost redată cu siguranță și candoare de fermecătoarea fetiță Stanca Chelbea. Asta ne-a amintit de o veche zicală din teatru: dacă vrei să anihilezi totul, să produci vid în jur, n-ai decât să aduci în scenă un copil sau un cățel...

D.R.

TRĂDAREA INTELECTUALILOR

CURVE DE LUX de Radu Iftimovici • **TEATRUL INCOMOD** • Data reprezentăției: 10 iulie 1995 • Regia: Mihai Lungeanu • Scenografia: Maria Miu • Distribuția: Iurie Darie (Maxim), Monica Ghiuță (Păuna), Candid Stoica (Popescu), Anca Pandrea (Fana), Mircea Constantinescu (Serghei), Jeanine Stavarache (Beatrice), Valentin Teodosiu (Jurubiță), Brândușa Mircea (Margot).

Piesa **Curve de lux**, prezentată de Teatrul Incomod (a se remarca fronda din denumirea acestui nou teatru particular), îmi dă ocazia să vorbesc despre teatrul orientat către public, despre teatrul de succes. Peste tot în lume există dihotomia teatru popular/teatru pentru elite. La noi, după Revoluție, publicul relativ omogen de dinainte s-a fracționat: unii au continuat să urmărească spectacolele marilor regizori, iar ceilalți s-au refugiat în teatre numite de confrăți, peiorativ, „de bulevard”, unde atât nevoia de surogat teatral cât mai ales nevoia de recunoaștere socială au adus oamenii în săli.

La o asemenea piesă mi-a fost dat să asist. Cei care au minime cunoștințe de sociologie literară știu că ar fi o nebulie să vorbești despre un asemenea gen de teatru (teatrul politic al lui Radu Iftimovici pare asemănător, cel puțin prin structurile de adâncime, cu teatrul realist-socialist pe care vrea să-l nege) cu instrumente ale criticii literare. Dar să analizăm câteva dintre ideile autorului. Ce atacă domnia-sa? Academia Română, care număra(ă) printre membrii ei pe Mihai Beniuc, A. Toma, Manea Mănescu, Al. Bărlădeanu etc., în timp ce Lucian Blaga, Ion Petrovici, Ghe. I. Brătianu, Dimitrie Gusti, Simion Mehedinți, P. P. Negulescu, Ștefan Ciobanu etc. au putrezit în închisorile comuniste sau au fost lăsați să moară de foame. Această pată de pe obrazul culturii române (citiți admirabila carte a lui Nicolae Mărgineanu „Amfiteatre și închisori”) merită un tratament artistic mai adecvat. Subiectul, din cauza mizei foarte mari, cerea mijloace artistice pe măsură; în schimb ni se oferă lungi monologuri prozaice, înțesate cu „șopârle” pentru public, trimiteri la realitatea imediată, aluzii și, din când în când, câte o metaforă intrată în catahreză (pe cale de a deveni loc comun). Astfel, profesorul Negolț, universitar din Cluj (personaj evocat), spune: „Nu intra cu bocancii pe carosabilul inimii mele” (sic!).

Piesa e intersectată de doi membri ai cooperativei „Ochiul și timpanul”, unul e un pictor homosexual, Serghei, iar celălalt, Popescu, a fost dăruit cu o copilă handicapată care flutură steaguri cu stema decupată. Uneori, Radu Iftimovici prelucrează, chiar, bancuri, pe care le aduce pe scenă.

Subiectul piesei e și el un loc comun: profesorul Maxim, disident al epocii lui Ceau, comite un act de curaj dând un interviu Fanei (neverosimil de vulgar acest personaj), o ziaristă de la „Scânteia” care calcă pe bec. Este părăsit de toată lumea, inclusiv de soție, dar o întâlnește pe providențiala Păuna, care e, în același timp, o turnătoare și o... Bibescu. (De altfel, autorul e destul de sigur că toate familiile princiare românești au avut membri colaboratori ai Securității. Pentru că domnia-sa știe mai bine ce scrie, noi doar consensăm acest raport informativ pentru cititorii care n-au văzut încă piesa.) Aceasta colaborase cu Securitatea încă de la Cluj, când îl turnase pe profesorul Negoită. Fiica acestuia, membră a unui serviciu de spionaj străin, revine în țară pentru o parodie de răzbunare - a ieșit parodie, pentru că intențiile autorului erau serioase! Ca să nu mai ocupe spațiu tipografic cu povestea, Maxim află, în final, că Păuna i-a fost infiltrată în apartament de Popescu, după cum Păuna îi asigură pe spectatori că Maxim nu a fost niciodată disident. Iar Maxim, acceptând un post de ambasador, se transformă el însuși într-o curvă de lux.

Concluzia piesei mă înviează: cu toții am fost, mai mult sau mai puțin, securiști. În rest, politică, aluzii la starea națiunii și la puterea Cotrocenilor, la reînființarea poliției politice. Pentru că autorul are stofă de... disident anti-comunist, păcat că această piesă nu s-a jucat acum zece ani. Probabil că Radu Iftimovici ar fi devenit Vaclav Havel.

Acum trebuie să laud curajul domnului Iftimovici. Pentru că, în mare parte, din punct de vedere politic, domnia-sa are dreptate. Dar, din nefericire, adevărul operei de artă nu are nimic comun cu adevărul istoric. Piesa e mai mult un strigăt de disperare, un apel la luptă decât o piesă de teatru propriu-zisă. Nu trebuie să confundăm din nou eticul și esteticul, așa cum unii critici literari au tendința să o facă. Literatura de pușcărie, literatura concentraționară merită citită dacă are valoare estetică. (Până acum doar trei autori mi-au reținut atenția: Ioan Ioanid, I. D. Sărbu, Nicu Steinhardt.) Actul domnului Iftimovici de a deschide o discuție despre crimele comise împotriva intelectualității românești este meritoriu. Dar până și